

[Leif Hermann]

mer med at tilpasse de allerede eksisterende bygningsregistreringer til lovforslagets krav om en generel registrering af bevaringsværdige bygninger fra før 1940.

Forslagsstillerne erkender, at dette kan udgøre et problem. I erkendelse heraf er der foretaget ændringer i bemærkningerne til lovforslaget om bygningsfredning, således at den kommende registreringsvejledning skal sikre, at eksisterende registreringer kan indgå i de kommende registreringer efter forslaget § 21, stk. 1.

De to lovforslag er i enhver henseende identiske med L 179 og L 180 (1987-88, 1. samling).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager lovforslagene, og anbefaler forslagene til Tingets velvillige behandling.

Leif Hermann (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om engangsemballage og begrænsning af ressource- og miljøproblemer ved reklametryksager.

(Beslutningsforslag nr. B 34).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager beslutningsforslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

Skriftlig redegørelse:

Børnepolitisk redegørelse af 15/12 88.

(Redegørelse nr. R 11).

Socialministeren (Aase Olesen):

Indledning

Regeringen ønsker med denne børnerede-gørelse at lægge op til en generel debat om børns vilkår og om børnefamiliernes situation, en debat, der bl.a. bygger på, at børn ikke blot er små voksne, men at barndommen har en selvstændig værdi. Børn har deres egen kultur.

Redegørelsen er en opfølgning af folketingsdebatten den 29. januar 1987 (Folketingets forhandlinger spalte 6353-6550) om den børnepolitiske redegørelse af 18. december 1986. Folketinget opfordrede regeringen til at forstærke indsatsen over for familier med handicappede børn og til at nedsætte en tværfaglig arbejdsgruppe, der inden 1. januar 1988 skulle fremlægge en plan for en forstærket og prioriteret indsats over for børn. Dette førte til nedsættelse af to udvalg.

Udvalget om børns dagligdag afgav sin rapport tidligt i 1988, og det tværministerielle børneudvalg med et særligt ministerudvalg fremlagde i marts 1988 en handlingsplan, der bl.a. tog stilling til forslagene fra udvalget om børns dagligdag. En planlagt forespørgselsdebat i Folketinget i april 1988 om udvalgenes arbejde blev ikke gennemført på grund af udskrivelse af valg.

Den offentlige debat, der fulgte efter de to udvalgs arbejde, har været omfattende og har især drejet sig om børnefamiliernes økonomi og om fordelingen af ansvaret for børnene mellem forældrene og det offentlige. En række faggrupper og organisationer har som led i debatten formuleret deres holdninger til børnepolitikken.

Et andet fremherskende emne i debatten har været de truede familier, det store antal børn, der er anbragt uden for hjemmet, og de regler, som anvendes i tilspidsede situationer, hvor børn må fjernes fra hjemmet uden forældrenes samtykke.

Regeringen nedsatte straks ved sin tiltræden et sagkyndigt udvalg, der skal gennemgå de gældende regler inden for Socialministeriets område og fremsætte forslag til ændringer.

Regeringen ønsker, at debatten om børns retsstilling fortsætter, for at få klarhed over, om der er andre lovgivningsområder, hvor der måtte være brug for en kulegravning. Regeringen planlægger imidlertid allerede nu en oplysende virksomhed omkring børns retsstilling og om vold og overgreb mod børn (bl.a. OBS-udsendelser).

Børns stilling i samfundet er ikke kun et spørgsmål om jura. Lige så vigtigt er det, at børn er synlige. Det forudsætter, at de voksnes verden må vænne sig til at se tingene med børnenes øjne. Børn har deres egen måde at udtrykke sig på. Det kan nok være mere besværligt for voksne at lytte ordentligt efter børnene, men det er på den anden side nødvendigt, hvis børnene skal kunne komme til orde.

I regeringens aftale af 29. juni 1988 med Kommunernes Landsforening indgår et løfte fra regeringen om større valgfrihed for forældre og kommuner på dagtilbudsområdet og om bedre muligheder for kommunernes udgiftsstyring.

Regeringen ønsker på baggrund heraf og med udgangspunkt i børnehandlingsplanen fra

[Socialministeren]

marts 1988 at fremlægge denne redegørelse for Folketinget.

Der er brug for en almindelig børnepolitik

Børn og deres familier har det på en lang række områder bedre end nogen sinde. Børnene har aldrig før boet så godt, og deres fysiske sundhed er forbedret. Lokalt er der mange og gode tilbud.

Men medens på ældreområdet og i mange kulturelle sammenhænge tanker om afinstitutionalisering, brugerindflydelse, decentralisering og tværfaglighed er trængt afgørende igennem, opleves tilbageholdenhed – eller er det snarere usikkerhed? – på børneområdet.

Forældrene befinder sig i en overgangstid. For blot 20 år siden var de fleste mødre hjemme for at passe børnene, medens faderen havde en lang arbejdsdag ude. Men nu er mange familier med småbørn i en situation, hvor begge forældre arbejder heltids borte fra hjemmet. Mange familier erkender nok, at dette er ganske utilfredsstillende. Vi ved ikke meget om, hvordan fremtidens familie vil se ud. Men det er vanskeligt at forestille sig, at det i længden er holdbart, at børnefamilierne kan fortsætte med den nuværende arbejdsbyrde.

Det er regeringens grundholdning, at det er hos familien, at ansvaret for børnene begynder. Naturligvis kan familien komme i en situation, hvor der er brug for hjælp til at forvalte ansvaret. I så fald bør støtte kunne fås i lokalsamfundet, hos de frivillige foreninger og hos det offentlige.

Regeringens generelle mål for sine initiativer er:

- Børn skal have en stabil og tæt kontakt til deres forældre
- Børn skal kunne leve som børn
- Børn skal kunne tage del i samfundslivet
- Børn skal også have ansvar
- Børn skal kunne leve et sundt liv.

Prioriteringer

De begrænsede økonomiske ressourcer forhindrer, at vi i de nærmeste år tager store nye udgiftskrævende initiativer.

Det betyder imidlertid ikke, at vi ikke ved hjælp af omstillinger, omprioriteringer og realistisk nytænkning skulle kunne komme videre i arbejdet med at forbedre børns vilkår.

I det følgende vil regeringen trække de vigtigste områder frem, hvor der er brug for en særlig indsats.

Børnefamiliernes arbejdstid

Nutidens børnefamilie lægger en større arbejdsindsats uden for hjemmet, end tidligere tiders kernefamilie gjorde. Erhvervsarbejde og transport levner ofte meget lidt tid til at være sammen med børnene.

Hvis man sammenligner dette faktum med, hvad familierne ønsker sig, er der en klar uoverensstemmelse.

I handlingsplanen er det oplyst, at forskerne flere gange har spurgt mødrene om, hvad de ønsker sig. Det viser sig, at de fleste mødre for tiden ønsker, at begge forældre arbejder halvtids. Hidtil har man ikke kendt til fædrenes holdninger, men de første resultater fra en ny undersøgelse fra Socialforskningsinstituttet viser, at faderrollen er under forandring. Mange af fædrene finder det ideelt at have et deltidsarbejde, medens børnene er små. Der er også hensynet til børnenes egne synspunkter. Såvel familierne som samfundet må således være opmærksom på, hvordan børnene selv ønsker familiens hverdag indrettet.

Regeringen mener, at forældrene i fremtiden må have større muligheder, end de har i dag, for at tilrettelægge en fleksibel arbejdstid, der afpasses efter den enkelte families skiftende behov. Overenskomsterne på det private arbejdsmarked bør give mulighed for det, og på det statslige arbejdsmarked vil regeringen på en udvalgt del og med respekt for bestående aftaler sætte forsøg med fleksibel arbejdstid i gang. Regeringen opfordrer kommunerne til at iværksætte forsøg.

Specielt småbørnsforældre bør have bedre muligheder for at være i nær kontakt med deres børn. Der er ikke samfundsøkonomisk mulighed for at tilskynde til nedsat arbejdstid med lønkomensation til småbørnsforældre. Men et stykke vej kan nås, hvis fædre ville bruge deres ret til orlov mere. Undersøgelsen om faderrollen vil belyse en del af hindringerne herfor, f.eks. omkring arbejdspladsernes reaktioner.

Undersøgelser viser, at ønsket om en forkortelse af den daglige arbejdstid er særlig udbredt i husstande med børn under 12 år og navnlig, hvor begge forældre arbejder fuldtids. Den forlængede ferie er en af de muligheder, som børnefamilien her har til rådighed.

[Socialministeren]

Regeringen overvejer, om det vil være muligt ad overenskomstmæssig vej at give ret til frihed uden løn til småbørnsforældre, men med bibeholdelse af de øvrige rettigheder på arbejdspladsen. Dette må ikke betyde, at det er mødrene, der presses til at blive hjemme. Der er derfor brug for en debat om, hvordan også fædrene i højere grad kan motiveres til at deltage i omsorgen for barnet, således at orlovsregler bliver brugt både af faderen og moderen.

Et stort problem er børns sygdom. Som situationen er i dag, har mange forældre en overenskomstmæssig adgang til frihed med løn på barnets første sygedag. Det gælder f.eks. de allerfleste statsansatte og ca. 80 pct. af almindelige lønmodtagere under Dansk Arbejdsgiverforenings område, men der er stadig en del lønmodtagere både i og uden for Dansk Arbejdsgiverforenings område, hvor dette store problem ikke er løst.

I lokalsamfundene er der gjort forsøg med mange forskellige måder at klare pasningen af de syge børn på. Nogle kommuner løser problemet ved hjælp af »bedsteforældreordninger«, hvor der knyttes kontakt mellem børnefamilien og bestemte ældre i nabolaget, der er villige til at træde hjælpende til. Andre kommuner forsøger sig f.eks. med særlige korps, som familien kan kalde på, eller med særligt uddannede hjemmehjælpere. I mange tilfælde klarer forældrene imidlertid selv problemet f.eks. ved hjælp af familiens nærmeste.

Den mest konstruktive vej at gå er at begrænse sygeligheden specielt i institutionerne for de mindste børn. Alle, der kommer i institutionerne i hverdagen – også børnene – må tage aktivt fat på at forbedre rengøringsstandarden og de generelle hygiejniske forhold.

Meget tyder på, at oversygeligheden blandt børn i daginstitutioner kan nedbringes, hvis børnene er mere ude i naturen og den friske luft (f.eks. skovbørnehaver), og hvis der ofres mere opmærksomhed på sundhedsrigtige byggematerialer og de generelle hygiejniske forhold.

Større benyttelse af MFR-vaccinen (mæslinger, fåresyge, røde hunde) gør børnene sunde. Herved forebygges også på længere sigt alvorlige medfødte handicap og invaliderende følgesygdomme.

Den stigende opmærksomhed over for de mindste børns sygelighed i institutionerne og de høje omkostninger ved disse institutioner

giver grundlag for at diskutere de traditionelle vuggestuers fordele og ulemper. Alternativer til denne pasningsform må vurderes åbent og fordomsfrit.

Brugerindflydelse

I debatten er det fremført, at børnefamilier i højere grad bør ligestilles, hvad enten børnene passes i et offentligt tilbud eller i hjemmet. Udvalget om Børns Dagligdag, der også har behandlet spørgsmålet, peger på, at en sådan ordning imidlertid rejser en række problemer, f.eks. økonomiske samspilsproblemer for den enkelte familie, hvorfor et overvejende flertal i udvalget tager afstand fra tanken.

Til illustration af de økonomiske konsekvenser af et sådant forslag kan det oplyses, at hvis alle forældre får udbetalt et beløb svarende til de offentlige udgifter ved drift af daginstitutioner og således, at forældrene samtidig betaler den fulde driftsudgift, hvis de benytter en daginstitution, bliver nettomerudgifterne i størrelsesordenen op til 14 mia. kr. årligt for det offentlige.

Allerede de økonomiske konsekvenser af en sådan tankegang gør det umuligt at gå videre ad denne vej.

Det er imidlertid vigtigt, at forældrene får langt bedre muligheder for at påtage sig et fulgyldigt ansvar for, hvordan hverdagen skal forme sig for deres børn i skoler og institutioner.

Som udgangspunkt må regeringen opfordre til, at forældrene benytter sig af de mange muligheder, der allerede i dag findes for at være medbestemmende.

For folkeskolerne arbejdes i øjeblikket med en ændring af styrelsesloven, hvor sigtet er større forældreindflydelse.

For de private friskoler gælder, at forældre har mulighed for at oprette og drive skoler med ret til tilskud fra det offentlige. Man kan derfor godt forstå, at ideen opstår om at overføre dette princip til daginstitutionsområdet, således at der skulle kunne oprettes »fribørnehaver« med ret til offentligt tilskud.

På det sociale område er der imidlertid ingen pligt for kommunen til at sørge for fuld dækning med offentlige pasningstilbud på lignende måde, som det offentlige har pligt til at sikre undervisning af alle børn i den skolepligtige alder. Kun ca. halvdelen af småbørnene bliver faktisk passet i offentlige dagtilbud, som kom-

[Socialministeren]

munen har stillet til rådighed efter en lokal afvejning af efterspørgslen efter pladser og den lokale økonomi. En generel ordning for forældre til at opnå ret til tilskud fra kommunen til børnepasningsordninger, hvor udgifterne ikke indgår i kommunens samlede økonomiske prioritering, er derfor næppe realistisk.

På daginstitutionsområdet er der en del forskning i gang, hvor kommunen udbetaler et puljeløb til en gruppe forældre, hvor forældrene har stor frihed med hensyn til midlernes anvendelse. Socialministeriets udviklingsmidler giver mulighed for, at denne udvikling kan fremmes.

Regeringen vil fremsætte et lovforslag om forøget fleksibilitet på dagtilbudsområdet, der bl.a. vil indebære forbedrede muligheder for større brugerindflydelse og større valgfrihed for forældrene, hvilket også vil tilgodese idestemte dagtilbud. Som led i overvejelserne vil indgå, om det skal være muligt efter bistandslovens forsøgsbestemmelser at indføre en art »fribørnehaver« under forudsætning af, at de er socialt og økonomiske forsvarlige.

Regeringen støtter udvikling af aktiviteter og tilbud, som giver børn mulighed for at præge, planlægge og gennemføre egne kulturaktiviteter, hvor der tages hensyn til børns behov for mindre struktur og tid til deres egen tidløse leg. Børn tænker ofte i andre baner og lægger vægt på andre aspekter i et projekt, end man er vant til. Projekter af denne karakter lægger derfor op til nytænkning og fleksibilitet.

På klubområdet og inden for frivillige ungdoms- og idrætsforeninger støttes udviklingsprojekter, der viser nye veje for medbestemmelse og selvbestemmelse, f.eks. med et nyt medlemsbegreb, der giver mere medindflydelse til de unge. Nogle steder har klubberne åbnet sig for alle aldersklasser og er dermed blevet en social og kulturel faktor i et lokalområde.

Frivillige foreninger

Mellem familiernes ansvarsområde og det offentliges tilbud findes det frivillige foreningsarbejde, f.eks. idræts- og spejderarbejdet, det kirkelige arbejde og de frivillige foreninger på det sociale område.

Foreningerne er bl.a. vigtige, fordi de støtter udvikling af de sociale netværk, der ofte forebygger behovet for de egentlige behandlingstilbud og i øvrigt kan danne rammer for mødesteder mellem generationerne.

Det frivillige foreningsarbejde har ofte været i spidsen med hensyn til at opfange nye behov og udvikle nye eller alternative tilbud. Engagementet, nærheden til lokalsamfundet og gåpåmodet er særlige kendetegn for det frivillige arbejde.

Regeringen ønsker fortsat at støtte de frivillige foreninger ved at give større frihed inden for lovgivningens rammer og ved at give tilskud til udviklingsprojekter. Specielt i samarbejdet mellem det offentlige og de private tilbud er der nye muligheder.

Regeringen vil dog samtidig opfordre de frivillige foreninger til en fornyende indsats i disse år, en indsats, der går langt videre end at gøre tingene på nogenlunde samme måde som i det offentlige. Vi har brug for inspiration til fornyelse og omstilling.

Selvhjælpsgrupper er i kraftig udvikling. Mødregupper for unge/enlige/uerfarne mødre har været kendt i nogle år. Men også forældre til kronisk syge eller børn med handicap etablerer nu i stigende omfang selvhjælpsgrupper for at udveksle erfaringer og støtte hinanden. Regeringen vil hjælpe denne udvikling på vej ved at støtte udgivelse af en praktisk håndbog og med en bredt støttende indsats.

Forebyggelse

En hovedopgave er at støtte børnefamilien, så den bliver bedre i stand til selv at løse sine opgaver i forhold til familiens enkelte medlemmer. Dette sker ved en øget indsats vedrørende trafikikkerheden og det kriminalpræventive arbejde i lokalsamfundet, herunder boligområderne.

Gennem en række udviklingsprogrammer (10-punkts-programmet for folkeoplysning, folkeskolens udviklingsprogram, det sociale udviklingsprogram og sundhedspuljen) ydes der støtte til en række forebyggende projekter. Der kan nævnes etablering af et samvirke mellem det frivillige foreningsarbejde og skolen samt en styrkelse af klasse lærerfunktionen for at forebygge fejludvikling m.v. samt lokale initiativer, der giver tværfaglig rådgivning til børnefamilier bl.a. med udgangspunkt i daginstitutioner.

Der gives støtte til initiativer over for truede børn, f.eks. samværsgupper, forældregrupper og støtte i hjemmet. Specielt de 10-14-årige børn har ofte brug for en forebyggende indsats.

[Socialministeren]

Der er derfor bl.a. iværksat en række udviklingsprojekter i samarbejde med de store ungdomsorganisationer og idrætsorganisationer for at styrke og udvide samarbejdet mellem idrætten og det sociale område især i forenings- og svage områder.

På klubområdet støttes projekter, der giver klubben en central rolle i det forebyggende arbejde, bl.a. ved, at klubbens virksomhed udvides til at omfatte alle børn og unge i lokalsamfundet.

Regeringen vil støtte, at der ydes en tidlig sundhedsfremmende indsats ved en bedre koordinering af det lokale tværfaglige samarbejde. Dette vil bl.a. ske ved at støtte nye samarbejdsformer mellem de personer, som børnefamilien i forvejen har kontakt med. Dette gælder f.eks. samarbejdet mellem sundhedsplejerskerne, de praktiserende læger, personalet i daginstitutionerne, pædagogerne og lærerne.

Det forebyggende arbejde får bedre muligheder i takt med, at kommunerne gives større frihed til selv at tilrettelægge deres udvalgs- og forvaltningsmæssige struktur. Regeringen forbereder derfor forslag, der har til formål at øge kommunernes beslutningskompetence og derved gøre det muligt at etablere fællesforvaltninger for skole-, fritids- og socialektoren.

Fleksibilitet og variation i dagtilbud for børn

På baggrund af regeringens aftale af 29. juni 1988 med Kommunernes Landsforening har socialministeren afholdt en konference for at belyse, hvordan forskellige kommuner har udnyttet mulighederne for en fleksibel tilrettelæggelse af dagtilbud.

Det er anslået, at ca. 30.000 børn i alderen 0-10 år, heraf ca. 22.000 0-6-årige, er på venteliste til en plads i et offentligt dagtilbud. Da kommunerne i den givne økonomiske situation ikke kan bygge sig ud af ventelisteproblemet, må vejen imidlertid gå over en bedre og mere sammenhængende ressourceudnyttelse i lokalområdets forskellige tilbud.

Det er en traditionel opfattelse i vide kredse, at der er snævre rammer for kommunerne til at tilrettelægge dagtilbudene i lokalområdet. Konferencen viste imidlertid, at bistandsloven i virkeligheden giver kommunerne meget vide muligheder for at imødekomme de aktuelle behov, og at der for tiden sker en omstilling og udvikling af tilbudene.

Skovbørnehaver viser sig f.eks. at blive et fint supplement til den almindelige børnehave og betyde ikke alene aflastning af akutte venteliste-problemer, men også et pædagogisk tilbud med sundhedsmæssige fordele. Erfaringer fra omstilling til aldersintegrerede institutioner tyder også på, at dette i sig selv betyder en større kapacitet, altså flere pladser.

Konferencen viste endvidere, at daginstitutionerne åbner dørene for andre børn og deres forældre samt for borgerne i lokalområdet i øvrigt. Dette har i mange kommuner været medvirkende til, at nye og bedre fællesskaber er opstået i tilknytning til daginstitutionerne. Det har flere steder vist sig, at man ved at trække på lokalsamfundets egne kræfter kan udvide kapaciteten f.eks. i fritidsordningerne, hvis man går utraditionelt til værks.

På konferencen var der enighed om, at de samfundsøkonomiske begrænsninger ikke måtte føre til, at det kvalitative indhold i dagtilbud for børn nedprioriteres i drøftelsen af, hvordan man løser ventelisteproblemet. Det er derfor vigtigt, at der sættes en almindelig mål-sætningsdebat i gang for at få afklaret, hvad vi vil med vores daginstitutioner, en debat, der allerede er i gang i en del kommuner.

Konferencen viste således, at der er meget stærke kræfter til stede i lokalsamfundene, og at meget kan lade sig gøre. Regeringen vil følge konferencen op med lovgivningsinitiativer på børneområdet, således som det er aftalt med Kommunernes Landsforening.

Kommunerne har rejst ønske om nye betalingsregler for daginstitutioner. Regeringen undersøger i øjeblikket de tekniske muligheder for at give større valgfrihed for såvel forældre som kommuner og for at tilgodese de økonomisk dårligst stillede familier.

Regeringen tillægger det stor betydning, at der sker en udvikling af det kulturelle indhold i børnenes tilværelse bl.a. i skoler og daginstitutioner, og at børnene får bedre muligheder for at udvikle deres fantasi, kreativitet og musiske behov. En del af de projekter, der gives støtte til fra det sociale udviklingsprogram, handler om institutioner og kunstnere samt andre kulturfolk, der samarbejder om at lære børnene og de unge f.eks. at male, lave teater og lignende. Børn lærer at iagttage og får derved en vigtig hjælp til alle indlæringsprocesser. De senere års udvikling i skolefritidsordningerne og for-

[Socialministeren]

søgene med skolen som lokalt kulturcenter støtter denne udvikling.

Sideløbende med den amtskommunale rådgivning findes der en række kommunale og private rådgivningsmuligheder for børn, der har været udsat for vold eller seksuelle overgreb. Disse rådgivninger – med deres muligheder for at yde her og nu-hjælp – betragter regeringen som meget værdifulde.

Udvikling og forskning

På finansloven for 1988 og følgende år er der afsat i alt 350 mio. kr. til det sociale udviklingsprogram. Et af de områder, som har særlig prioritet ved fordeling af midlerne, er børneområdet.

I første ansøgningsrunde (15. september 1988) kom der op mod 300 ansøgninger om støtte til projekter for børn og unge, hvoraf rundt regnet en tredjedel vedrører småbørn og deres familier. Vægten ligger på projekter, der med udgangspunkt i en eller flere institutioner åbner op over for det omgivende samfund gennem inddragelse af forældre og bedsteforældre samt f.eks. enlige mødre og dagplejemødre, der bor i nærheden. Derudover er der en del projekter, der drejer sig om tværsektorielt samarbejde, forebyggende indsats for truede familier og samarbejde med foreninger og andre aldersgrupper.

Specielt fremhæves kulturelle, fritids- og uddannelsesaktiviteter, der har til hensigt at skabe bedre rammer og større helhed i børns dagligdag. Hertil kommer, at projekter, der støtter truede børnefamilier og ressourcetsvage grupper, har særlig prioritet.

Dansk børne- og ungdomsforskning har relativt korte forskningstraditioner, når det drejer sig om børns og unges opvækstvilkår og livsvilkår. Der er således stadig mange forhold om ganske almindelige børn og unge, der trænger til en forskningsmæssig afklaring. Socialministeriet har derfor støttet en kortlægning af området og udsender en publikation, der beskriver aktuelle forskningsinitiativer.

Formålet med kortlægningen er at fremme et levende samspil mellem forskningsverdenen og forsøgs- og udviklingsverdenen og samtidig gøre politikere, praktikere og forsøgsmagere opmærksomme på, hvad der aktuelt sker inden for børne- og ungdomsforskningen. Derudover beskriver kortlægningen, hvilke områder der er mindre godt belyst.

Et kommende forskningsprojekt om skolebørns dagligdag vil beskrive de 7-15-åriges dagligdag, f.eks. deres erhvervsarbejde, fritidsaktiviteter, herunder medieanvendelse, og deltagelse i husligt arbejde samt forholdene for børn, der er overladt til sig selv.

Regeringen vil iværksætte en bredere undersøgelse af barselorlovens virkninger.

Småbørnsforskningen er blevet styrket gennem oprettelsen af Center for Småbørnsforskning og i tilknytning hertil Institut for Småbørnspædagogik på Danmarks Lærerhøjskole.

Børn med særligt behov for støtte

Regeringen vil i en kommende redegørelse til Folketinget meddele, hvilke initiativer den vil tage som led i en handlingsplan vedrørende unge med særlige behov. Planen tilstræber en større sammenhæng mellem undervisningssektoren, sociale sektoren og arbejdsmarkedssektoren for de sent udviklede unge, således at de i størst muligt omfang får mulighed for at udnytte de evner, de har, og blive selvhjulpne medlemmer af samfundet.

I en anden redegørelse til Folketinget vil regeringen oplyse om dens initiativer vedrørende de handicappede, herunder også vedrørende børn med handicap.

Regeringen har med virkning fra 1. januar 1988 bestemt, at forældre til børn med kroniske sygdomme kan få tilskud til tabt arbejdsfortjeneste, når deres børn skal indlægges på sygehus eller er til hyppige ambulante kontroller.

Børns andel af den samlede flygtningetilgang er steget meget i de senere år. Børnene er ofte stærkt præget af deres oplevelser, og der er derfor brug for initiativer, der kan støtte deres integration i det danske samfund. På finansloven for 1989 er der afsat midler til aktiviteter mellem indvandrere, flygtninge og danskere. Det skal også komme børnene til gode.

Regeringen lægger vægt på en tværfaglig indsats, især vedrørende efteruddannelse af de personer, der skal støtte børnene, udvikling af modeller for børn med særligt støttebehov og iværksættelse af projekter om udvikling af dagtilbud. Regeringen har fremsat lovforslag, hvorefter staten fuldt ud refunderer kommunernes udgifter til uledsagede flygtningebørn.

Afslutning

[Socialministeren]

Det er regeringens hensigt efter debatten i Folketinget at genoptage det arbejde, som er foregået i det tværministerielle børneudvalg, der har udarbejdet oplægget til børnehandlingsplanen. Udvalget består af repræsentanter for 14 ministerier.

Det er regeringens opfattelse, at debatten om børns vilkår bør fortsættes og styrkes bl.a. med udgangspunkt i erfaringerne fra Socialministeriets udviklingsmidler. Regeringen vil derfor sørge for en formidling af handlingsplanens ideer og tanker med henblik på at understøtte debatten – ikke mindst i lokalsamfundene.

Handlingsplanen bør følges op.

Regeringen vil regelmæssigt redegøre for opfølgningen og for ministeriernes aktiviteter i øvrigt vedrørende børns vilkår. De konkrete handlinger, som planen peger på, føres ud i livet.

Folketingets debat om handlingsplanen og redegørelsen vil indgå som meget vigtige forudsætninger for, hvordan det fortsatte arbejde skal tilrettelægges og prioriteres.

Uden for dagsordenen foretoges:

Valg af et medlem og en stedfortræder til Europarådets Rådgivende Forsamling.

Formanden:

Medlem af Folketinget Riishøj (SF) har meddelt mig, at han ønsker at udtræde som medlem af den danske delegation til Europarådets Rådgivende Forsamling.

Til nyt medlem er udpeget medlem af Folketinget Kirsten Jacobsen (FP).

Medlem af Folketinget Inger Harms (SF) har meddelt mig, at hun ønsker at udtræde som stedfortræder for medlem af den danske delegation til Europarådets Rådgivende Forsamling.

Til ny stedfortræder har vedkommende gruppe udpeget medlem af Folketinget Riishøj (SF).

De pågældende er herefter valgt.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Tredje behandling af lovforslag nr. L 79:

Forslag til lov om ændring af lov om social bistand. (Ændring af reglerne om finansiering).

Af socialministeren (Aase Olesen).

(Fremsat 2/11 88. Første behandling 10/11 88. Betænkning 8/12 88. Anden behandling 13/12 88).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges med 138 stemmer (S, KF, SF, V, RV, CD, KRF og Steenholdt (Grønll.)) mod 15 (FP).

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Tredje behandling af lovforslag nr. L 98:

Forslag til lov om afgift af visse chlorfluorcarboner og haloner (CFC-afgift).

Af miljøministeren (Lone Dybkjær).

(Fremsat 17/11 88. Første behandling 29/11 88. Betænkning 8/12 88. Anden behandling 13/12 88).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Knud Lind (FP):

Jeg forstår faktisk godt, at der i hvert fald fra regeringspartierne side ikke er nogen, der ønsker ordet. Det ville jeg heller ikke, hvis jeg sad i et regeringsparti, og slet ikke, hvis jeg sad i Det Konservative Folkeparti og skulle være venlig over for dansk industri. Så ville jeg skynde mig at få afstemningen overstået.

Men jeg bliver altså nødsaget til lige at ride op, hvad det er for en slags afgift, der tales om her.

Den afgift, som Folketinget pålægger dansk industri, er en meget uretfærdig og tilfældig afgift, som ikke har nogen miljømæssigt adfærds-